



Yabancı Dil Olarak Almanca Eğitiminde Birleşik Fiillerin Öğretimi - Almanca ve Türkçe Karşılaştırmalı Öğretim Modeline Yönelik Bir Eylem Araştırması¹

Recep Ragıp Başbağı , İstanbul –Vildan Özgül , İstanbul



 <https://doi.org/10.37583/diyalog.1217587>

Öz

Birleşik fiiller yabancı dil eğitiminde önemli görülen fakat kazandırılması oldukça zor olan bir dilbilgisi konusudur. Bu nedenle birleşik fiil öğretiminde çeşitli yöntem ve teknikler denenmelidir. Bu çalışmada, birleşik fiiller öğrenenlerin diller arasında benzerlik ve farklılıkları bulabildikleri Türkçe Almanca karşılaştırma yöntemi kapsamında ele alınmıştır. Çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı eylem araştırması uygulanmıştır. Bu kapsamda çalışma grubunu, 2020-2021 bahar döneminde Marmara Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı III. sınıfında okuyan 45 öğrenci oluşturmaktadır. 12 haftalık çalışma sürecinde, öğrencilere çalışmada geliştirilen Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli kullanılarak eğitim verilmiştir. Çalışma sonucunda; Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modelinin birleşik fiilleri tanıma, yapısal, sözdizimsel ve anlamsal olarak anlama ve cümlede işlevsel kullanabilmede geleneksel çeviri yönteminden daha etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Birleşik Fiil, Karşılaştırmalı Öğretim Yöntemi, Almancanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi.

Abstract

Teaching Light Verb Constructions in German as a Foreign Language - An Action Research on German and Turkish Contrastive Teaching Model

Light verbs are a grammar subject that is considered important in foreign language education but is very difficult to acquire. For this reason, various methods and techniques should be tried in teaching light verbs. This study deals with light verbs within the scope of Turkish-German comparative method, in which learners can find similarities and differences between languages. In this study, quantitative and qualitative research methods together with action research are used and applied. Within this context, the sample consists of 45 students studying at Marmara University German Language Education in 2020-2021 Spring semester. During the 12-week study period, the students were taught using the Contrastive Light Verb Teaching Model developed in the study. The research findings indicated that the Contrastive Light Verb Teaching Model is more effective than the traditional translation method in understanding light verbs structurally, syntactically and semantically, and in using them functionally in sentences.

Keywords: Light verb, comparative method, foreign language teaching.

Einsenddatum: 06.06.2022

Freigabe zur Veröffentlichung: 15.12.2022

¹ Makale, “Almanca Yabancı Dil Öğretimi Kapsamında Almanca ve Türkçedeki Seçilmiş Birleşik Fiillerin (Funktionsverben) Anlamsal ve Yapısal Açısından Karşılaştırılması” başlıklı doktora araştırmasını temel almaktadır (bkz. Özgül 2022).

EXTENDED ABSTRACT

Research on the importance and function of light verb constructions (LVC = Funktionsverbgefüge = FVG) has focused on their determination and exact definition and on distinguishing them from either idiomatic expressions or basic verb combinations. There are deficiencies in the effective teaching of light verb constructions in foreign language lessons. Tasks and exercises on LVC can increase not only the vocabulary skills in the foreign language but also autonomy and awareness of language use..

Light verb constructions, which do not attract attention when learning and using the mother tongue, are challenging in foreign language learning with unpredictable traditional components. When the light verbs are considered in terms of foreign language teaching, the meaning the verb can add to the sentence while enriching the expression gains significant importance. Due to this reason, more than adding a few exercises to the course book is needed. The light verbs should be investigated morpho-syntactically, semantically, and structurally, and students' awareness should be raised about the differences in the meaning caused by light verbs (For example: bring into discussion/active voice- come up to discussion/passive voice)

The main question of our study is, how can we teach LVC more effectively in German foreign language lessons; can we benefit from the L1-L2 contrastive method, and can students learn more effectively by using light verbs in different meanings?

The study hypothesizes that if LVC is taught in foreign language lessons by comparing different semantic and structural usage of light verbs, the cognitive perception of L2 will be promoted, and the learners' communicational skills will increase. Our research investigated light verb constructions in textbooks and course contents. The manner of action effect of light verbs was determined according to linguistic theories in sentence structures of semantic and syntactical divergencies. In this context, the differences, similarities, and divergences between light verb constructions in German and Turkish were investigated, and a contrastive light verb teaching model was developed and implemented.

In this study, the effects of the application of a new teaching model were investigated. Action research was conducted in which quantitative and qualitative research designs were evaluated together. The study group of the research was Marmara University German Language Education III. It consisted of 45 students. The researcher is also the instructor of this study group. This research used classroom interactions, students' homework, exams, and student questionnaires as data collection tools during the teaching process. Quantitative and qualitative content analysis was applied during the evaluation of the data obtained from the research.

Before starting the implementation process, seven target objectives were determined. The Contrastive Light Verb Teaching Model was developed according to the Dick and Carey model within the framework of Klafki's critical-constructive teaching theory regarding aims and objectives. The study group is divided into a control group and an experimental group. Before the action research lesson's implementation, a questionnaire and a 4-hour pilot application were experienced. The lessons and materials were structured according to the target student's needs. During the Spring Semester of the 2020-2021 academic year, the 24-hour lesson was taught to the experimental and control groups with the same texts and exercises on Marmara University Distance Education System (UZEM). The experimental group worked with the Turkish-German structural/syntactic, semantic, and functional comparison and the control group with the traditional translation method. After the application, classroom communication, homework and exams, the perceptions of the pre- and post-questionnaire of the experimental and control group students were evaluated.

In the final analysis, the experimental group's achievements, in which the Contrastive Light Verb Teaching Model was applied, made a significant positive contribution. The experimental group demonstrated a significant increase in light verb transition according to active/passive voice, conversion of light verb constructions to simple verb and simple verb to LVC, ability to find light verb constructions in the text, and thus cognitive skills. In the control group, there was a lower increase in the success rate of their results. Finally, an insufficiency of constructing a structural connection with the traditional translation method was noted among the control group.

The action research data shows that the Contrastive Light Verb Teaching Model is more effective than the traditional translation method in recognizing light verb constructions, understanding them structurally, semantically, and using them functionally in sentences.

Giriş

Almanca ve Türkçenin yapısal farklılıkları Almancayı yabancı dil olarak öğrenen Türkler için zor bir süreç oluşturmaktadır. Bu süreçte yabancı dil öğrenme çalışmalarını desteklemek için anadil karşılaştırmalı, stratejik yöntemler ve bilişsel faktörlerin önemli olduğu düşünülmektedir (Hufeisen 2003: 9). Yabancı dil öğretiminde L1 ve L2 yapılarının farklılığı ve benzerliğinden yola çıkarak iki dilin arasında bağlantı oluşturan konulara öncelik verilmekte, farklılıklara da bilinçli bir yaklaşım uygulanmaktadır. Bu çalışma yöntemi aynı zamanda ezbere dayalı geleneksel öğretimin dışında kalan öğrenci odaklı bir yaklaşım olarak bilinmektedir (Vardar 1982: 118; Neuner 2003: 23). Almanca ve Türkçenin yapısal farklılıkları kapsamında özellikle birleşik isim ya da sıfat, fiil ve bazen edat birleşenlerin hatalı kullanımı dikkat çekmektedir. Anadil kullanırken hiç dikkat çekmeyen oysa yeni öğrenilen dilde öğrenenlerin zorlandığı birleşik fiiller; çeşitlilikleri, çatı farklılıkları, anlatımı detaylandırmaları ve kalıplaşmış yapısıyla karşılaştırmalı öğretime uygun bir konudur.

Bugüne kadar birleşik fiillerin yabancı dil öğretimindeki önemi, işlevi ve öğretimindeki sorunlara yönelik bazı araştırmalar yapılmıştır. Yabancı dil derslerinde fiilden sözcük türetimi, cümle öğelerinin fiil çatısına etkileri merkezinde karşılaştırmalı yaklaşım geliştirilerek birleşik fiil öğretimindeki eksiklikleri tamamlamak ve birleşik fiil kullanma becerisini geliştirmek bu doktora üretilen makale çalışmasının amacıdır.

Birleşik fiillerin (BF) her iki dilde morfolojik, sözdizimsel ve anlamsal karşılaştırma çalışması, dili işlevsel kullanmada seçenekler oluşturma çabasıdır. Yabancı dil öğretiminde yaşadığımız sorunlar, dili işlevsel kullanmak üzerinde yoğunlaşmıştır. Yabancı dil kullanımında hataların yoğun karşılaşıldığı birleşik fiil edinimi (Hausmann 2007: 219; Kispál 2014: 244), kelime çevirisi yapmadan, fiil listelerini ezberlemeden ve sözcük öğrenir gibi birleşik halde (Bruker 2013: 29; Dujková / Banasova 2016: 37; Kaewwipat 2007: 263; Stork / Targońska 2017: 10) sağlanmalıdır. Öğrencinin yaşadığı anadil kaynaklı hataları azaltmaya yönelik, uygun öğrenme yaşantıları ve etkinliklerin öğrenciye sunulması ve L1/L2 söylem farklılıkları, benzerlikler keşfedilerek daha uygun bir dilbilgisi öğretimi sağlanabilir.

Araştırma boyunca birleşik fiiller alan taraması tüm dillerde birleşik fiillerin benzer ve farklı yardımcı fiil kullanımı ile ön plana çıktığını (Acar 2005; Kamber 2008; Heringer 2013; Marusic 2015) ve listeler halinde öğrenenlere sunulduğunu göstermektedir. Öğretimde kullanılacak alıştırmaların sınırlı olması, öğreneni listelerle baş başa bırakmaktadır. Listelerde eksik olan mantıksal bağlantı araştırmacı tarafından oluşturulan Birleşik Fiil Öğretim Model ile kurulmaya çalışılmıştır.

Almanca öğretiminde kullanmak üzere; belirlenen birleşik fiilleri işlevsel dilbilgisi kapsamında, Almanca Öğretmenliği müfredatına uygun eğitim metinleri seçkisine dayanan öğretim planı geliştirilmiştir. Geliştirilen yeni modelin öğrenime etkileri ön test, son test, anket çalışmaları ve eylem planı uygulama sürecinde öğrenci ödevleri, sınavları ve sınıf içi iletişimi ile analiz edilmiştir. Anketteki tematik alanlar araştırma sorularına yönelik literatür taramasından yararlanılarak tespit edilmiştir.

Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli kazanımları, öğrenci farkındalıkları ve görüşleri konusunda veriler toplanmış ve SPSS programı ve t-test ile analiz edilmiştir.

Alan Yazın

Türkçede ve Almancada birleşik fiil (BF) (Funktionsverbgefüge) bir basit fiilden türetilmiş ad-fiil ya da sıfat ile anlamı silikleşmiş sadece çekim görevini üstlenen bir yardımcı fiilin (Funktionsverb) bir araya gelip cümle içinde yüklem görevini birlikte taşıdığı birleşik yapı olarak yer alır. Yabancı dil olarak Almanca derslerinde birleşik fiillerin öğretiminde karşılaşılan problemler bu yapıların öneminin son yıllarda anlaşılmasını sağlamıştır. Birçok Türkçe- Almanca karşılaştırmalı dilbilgisi kaynağında (Özkaynak 2008; Hengirmen 2011; Moser-Weithmann 2012) BF'ler yer almamasına rağmen yabancı dil öğretimi ve dilbilimi araştırmalarında birleşik fiil konusu Almanca, İngilizce, Fransızca (Kamber 2008), Çekçe (Pechová 2015), Çince (Jie 1983), Lehçe (Targońska 2018), Fince (Kaewwipat 2007) gibi birçok dilde olduğu gibi Türkçede de günümüzde (Yılmaz 1995; Balcı, Panzer / Kaçar 2016; Düşünceli 2017) tarafından incelenmiştir. Bu çalışmalarda birleşik fiillerin her iki dilde sık kullanıldığı ve benzer özellikler gösterdiği, ad bölümünün genellikle bir fiilden türediği, Almancada ilgeçli yapıların daha sık kullanıldığı, Türkçede ise yönelme, belirtme ve bulunma durumlarında yapıların daha çok kullanım bulduğu ve yapının edilgen anlam taşıyabildiği belirtilmiş, Türkçe-Almanca birleşik fiil listeleri oluşturularak birleşik fiil öğretim yöntemi geliştirilmesinin gerekliliği tespit edilmiştir.

Yabancı dil öğretim sürecinde karşılaşılan problemleri azaltabilmek için dillerdeki sınırsız sayıdaki birleşik fiilin içinden öğretilmesi gerekli olanların seçilmesi (Frequenz) gerekir (Reder 2001; Kispál 2014; Targońska 2018). Bu seçim her dil ikilisi için ayrı ele alınmalıdır. L1 ve L2 ne kadar birbirinden farklı yapılarda olsalar da yabancı dil öğretiminde bağlantı kurulabilecek konular bulunabilir. Neuner bu konuları bağlantı noktaları ve transfer imkanları “Anknüpfungspunkte und Transfermöglichkeiten” olarak adlandırır (Neuner 2003: 23). Anadil ve öğrenilen dil arasında benzerliklere öğretimde dikkat çekerek diller arasında bu şekilde köprüler kurulması farkındalık kazandırır, bilişsel öğrenmeyi destekler.

Eğitim bilimleri açısından bakıldığında, yabancı dil Almanca öğretmenlerinin B2 seviyesinde Almanca bilgisine sahip olmaları beklenir² ve mesleki yeterlilik olarak tüm beceriler kadar birleşik fiilleri de fark ederek tanımaları, bu konuda karşılaştırmalı açıklamalar yapabilmeleri, öğrencilerin sorularını cevaplamaları ve ihtiyaçlarını tespit ederek karşılayabilmeleri gereklidir.

² Avrupa Profil Ölçeği (Das Europäische Profilraster EPR) Dil Öğretmenleri İçin Avrupa Profil Tablosu

Yöntem

Makaleye konu olan tezin amacı, yabancı dil olarak Almanca öğretiminde L1 Türkçe öğrenenlere birleşik fiillerin yapısal ve anlamsal açıdan birbiriyle karşılaştırılması ile etkin öğretimin sağlanması, yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında birleşik fiillerin tespiti, birleşik fiillerin daha etkin öğrenilmesini sağlamak açısından yeni öğretim etkinliklerinin tasarlanması, geliştirilen alıştırmaların Almanca Öğretmenliği 3. sınıfta uygulanması ve uygulamanın etkinliğinin değerlendirilmesidir.

Alt amaçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde birleşik fiillerin yapısal ve anlamsal açıdan Türkçe ile benzerlik ve farklılıklarının ortaya konulması
- Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde karşılaştırmalı kuram ve yöntemin birleşik fiiller üzerine uygulanması
- Yabancı dil olarak Almanca öğretmen adaylarında birleşik fiil öğretimine ilişkin görüş ve farkındalık oluşturulması
- Türkiye'de Almanca öğrenenlerin birleşik fiilleri karşılaştırmalı metot ile öğrenmesinin sağlanması
- Mevcut öğretim programında birleşik fiiller konusunda geliştirilen yönetime yer verilmesi

Bu çalışmada Türkçe Almanca karşılaştırılmalı ders modeli geliştirilmiş ve Marmara Üniversitesi Alman Dili Eğitimi III. sınıf öğrencileri ile ders işlenmiştir. Doktora izleme kurulunun onayı ile eylem araştırması deneysel araştırma yöntemlerinden çok denekli yarı deneysel desen (Quasi-experimental designs) araştırma için uygun bulunmuştur. Eşleştirilmiş grupların seçkisiz bir şekilde deney grupları olarak atandığı çalışmalar yarı deneysel desenler olarak kabul edilir (Büyüköztürk v.d. 2012: 198). Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli bağımsız değişken olarak deney grubuna uygulanmıştır. Bu süreçte deney grubu ve kontrol grubu aynı metinlerle ve alıştırmalarla çalışmış, kontrol grubu sadece Türkçe karşılaştırma yapmamıştır. Böylelikle deney ve kontrol gruplarının başarı ve kazanımlarını karşılaştırmak için elverişli yol izlenmiştir.

Yabancı Dil olarak Almanca Derslerinde Birleşik Fiillerin Yeri

Yabancı dil derslerinde birleşik fiiller Almanca öğretim kaynaklarında B2 seviyesinde “Nomen-Verb-Verbindung” terimi ile yer almaktadır. Oysa yabancı dil olarak Almanca A1-A2 düzey öğretim kitaplarından seçilen Netzwerk, Studio d, Menschen, Deutschstube³ ders kitapları incelendiğinde öğrencilerin metin ve yönergelerde 126 adet birleşik fiil ile karşılaştığı görülmektedir.

Almanca öğretiminde yararlanılan kaynaklarda ise birleşik fiillerin (BF) listeler halinde verilmesi ve bu listelerin de bilimsel araştırmalara dayanılarak değil de yapay sıralamalar şeklinde oluşturulması eleştirilmektedir (Götze 1979; Kamber 2008; Stork /

³ Bu ders kitapları Almanca öğretiminde sıklıkla kullanılan ders kitaplarıdır, kaynakçada verilmiştir.

Targońska 2017). Dilbilgisi kitaplarında da öğrenenin aklında kalacak birkaç birleşik fiili yeterli gören alıştırmalar edinim için yeterli değildir. BF'lerin kullanımından kaçınan yaklaşımlara rastlanmaktadır (Bruker 2013: 40). Sözlüklerdeki cümle örneğine yer vermeyen birleşik fiil listeleri öğreneni ezberle yönettği için eleştirilmektedir.

Öğrenenlere BF'leri ezberlemeye gerek kalmadan bilişsel farkındalık kazandırarak fiili bağlamsal kullanma şansı vermek faydalı olabilir. L1 ve L2 ne kadar birbirinden farklı yapılarda olsalar da yabancı dil öğretiminde bağlantı kurulabilecek konular bulmak gereklidir. Anadil ve öğrenilen dil arasında benzerliklere öğretimde yer vererek diller arasında geçiş alanları köprüler kurulması (Neuner 2003: 23) farkındalık kazandırır, deneyimleyerek bilişsel öğrenmeyi sağlar. Öğrenci odaklı, araştırıp keşfederek, sistemleri karşılaştırıp benzerlikleri ve farklılıkları bularak öğrenme yöntemi birleşik fiillerin kazanımı için kullanılmış olur. Vardar'a göre de yabancı dilin anadiliyle yöntemli biçimde karşılaştırılmasını, böylece saptanan ayrılık ve benzerliklerden öğretimde yararlanılmasını öngören ayrımsal ya da karşıtsal çalışmalar (ayrımsal dilbilim) öğretimin verimini artırır. Kime, neyin, nasıl ve niçin öğretileceği araştırılmalı, sorunların saptanmasında olduğu gibi çözümünde de, başka bilimlerin yanı sıra, dilbilimden de etkin biçimde yararlanılmalıdır (Vardar 1982: 118).

Birleşik Fiillerin Karşılaştırılmalı Çalışılması

Birleşik fiillerin karşılaştırmalı öğretimi ele alındığında; Bahns, Kamber gibi birçok dilbilimci birleşik fiillerin her dil ikilisinde karşılaştırılarak ele alınması, hataların sık rastlandığı farklı birleşiklerin belirlenmesi ve özellikle onlar üzerinde çalışmalar yapılması gerektiğini tespit etmiştir (Bahns 1993: 62). Öncelikle benzerliklerden yararlanarak öğrenenin anadil ve yabancı dil arasında bağlantı kurması sağlanmalıdır.

Benzerlikler

Öğretmen adaylarının İngilizce bildiği veya ilk yabancı dil olarak İngilizce öğrenmiş kitlelerle de çalışabileceği düşünülerek Almanca, Türkçe ve İngilizce birleşik kullanımlarında görülen benzerlikler ve farklılıklar vurgulanabilir. Aşağıdaki Tablo 1'de (Özgül 2022: 6) görüldüğü gibi birleşik yapılar anlamsal karşılaştırıldığında (Äquivalenz) Almanca-Türkçe benzerlik gösterebilmekle birlikte farklı birleşik fiil ile kullanımlarına da sıklıkla rastlanmaktadır.

Basit fiil karşılığı	Almanca birleşik fiil(FVG)	Türkçe birleşik fiil	basit fiil karşılığı
“fragen”	(1) “jdm/D eine Frage stellen”	→ birine soru yöneltmek	Sormak
“informieren”	(2) “jdm/D Information geben”	→ birine bilgi vermek	Bilgilendirmek
“antworten”	(3) “jdm/D Antwort geben”	→ birine cevap vermek	Cevaplandırmak
“besprechen”	(4) “AKK zur Sprache bringen”	→ birşeyi dile getirmek	Konuşmak

Tab. 1: Birleşik Fiiller Almanca- Türkçe Karşılaştırmasında Örnek Benzerlikler

Tablo 1’de anlamsal karşılaştırılan (Äquivalenz) birleşik fiiller, yapısal olarak Almanca – Türkçe aynı öğelerle kullanılmaktadır, Cümle öğelerindeki bu benzerlikler yabancı dil öğretiminde L1/L2 arasında köprü görevini üstlenir.

Farklılıklar

Birleşik fiillerde diller karşılaştırıldığında farklılıklar da dikkat çekmektedir. Almanca, Türkçe ve İngilizce, karşılaştırma birleşik fiil konusunun anlaşılmasında yardımcı olacak ve öğrenenin her dilde farklı kullanımların olduğunu görmesini sağlayacaktır. Hatalara yol açan bu farklılıklara da derslerde yer vermek gerekir. Örneğin Tablo 2’de görüldüğü gibi; Almancada “treffen” birleşik fiili karşılığında Türkçede “varmak, yapmak, almak, vermek” fiilleri yardımcı fiil görevini üstlenir. Bu örnekte İngilizce karşılığında da “come, make, take, apply” gibi farklı anlamda yardımcı fiil (lightverbs) kullanımları görülmektedir.

Almanca	Türkçe	İngilizce
(5) eine Vereinbarung über etw mit jdm treffen	anlaşmaya varmak	to come to an agreement about sth with sb
(6) ein Abkommen für etwas treffen		make a deal for something
(7) eine Auswahl, Wahl treffen	seçim yapmak	make a choice
(8) Vorsorge treffen für	Koruyucu önlem almak	take precautions against
(9) Maßnahmen treffen zu/gegen	Birşeye karşı önlemler almak	apply measures /against
(10) Vorbereitungen für etw. Akk treffen	Hazırlık yapmak bir şeye	to make preparations for sth
(11) eine Entscheidung treffen über etw	bir konuda karar vermek	make a decision

Tab. 2: Birleşik Fiiller Almanca- Türkçe- İngilizce Karşılaştırmasında Örnek Farklılıklar

Yabancı dil öğretiminde benzerliklerle (Tablo 1) köprüler kurmak ve Tablo 2’deki ve Tablo 3’teki gibi farklılıklara dikkat çekerek de öğrenenleri bilinçlendirmek mümkündür.

Özellikle farklı kullanımlar derslere mizah katabilmektedir (*Entscheidung geben). Yabancı dil olarak Almanca derslerinde kullanılabilen örnekler çoğaltılabilir:

Almanca	Türkçe
(12) <i>eine Ausbildung machen</i>	eğitim görmek *Bildung sehen
(13) <i>Freude machen</i>	Sevindirmek *gefremet werden
(14) <i>sich Notizen über etwas machen</i>	not almak *Notizen nehmen
(15) <i>Foto machen</i>	Resim çekmek * Foto ziehen

Tab. 3: Almanca -Türkçe Farklı Yardımcı Fiil Kullanımı

Almanca öğretmen adaylarının birleşik yapılar konusunda öğrenenlerden gelebilecek sorulara, anadil kaynaklı hatalara hazırlıklı olması ve öğrencilerine bu yapıları daha etkin öğretmeleri için Türkçe Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli'nin eğitim yelpazesine katılmasında fayda olacaktır.

Birleşik Fiillerde Çatı

Türkçede de Almancada olduğu gibi yardımcı fiil (YF), cümlede morfolojik çekim görevini üstlenirken anlam ad-fiil ve ya sıfatta yoğunlaşır. BF'lerde anlam ad-fiil veya sıfat birleşiminde olmakla birlikte YF de anlam kaymasına yol açar, yani fiilin çatısını değiştirebilir, başlama, süregelme, ettirgen, edilgen ifadeler katabilir. Karabeyoğlu'nun ve Balcı'nın (Karabeyoğlu 2008: 29; Balcı 2009; Balcı, Panzer, Kaçar ve Panzer 2016: 18-25) tespit ettiği gibi Türkçede; (Huneke ve Steinig 2010; Götze 1979) belirttiği gibi Almancada birleşik fiiller başlama, süreklilik gibi çatı farklılığına neden olurlar. Türkçe ve Almancada birleşik fiiller ettirgen çatıyı yardımcı fiil ile kazanırlar; Almancada Funktionsverb “*machen, setzen, stellen, bringen*”, Türkçede birleşik fiil yardımcı fiilleri (yapmak, oluşturmak, ortaya koymak) ettirgen anlamda kullanılır ve ettirgenleştirme cümleye bir öge eklenmesini gerektirir (Götze 1979: 20; Korkmaz 2017: 199). Konu “*kommen-bringen*” ve “*stehen-stellen*” örnekleri vererek açıklanacaktır.

Örnek 1: “*kommen- bringen*”

“*kommen*” basit fiili yardımcı fiil görevi üstlendiğinde BF'e hem başlama hem de edilgen anlam katabilmektedir. “*bringen*” ise fiili ettirgenleştirir (Winhart 2005: 181).

(12) Wer kann dieses Problem zur Sprache bringen?	(15) Kann dieses Problem zur Sprache kommen?
(13) Eray bringt dieses Problem zur Sprache. Eray problemi dile getiriyor.	(16) Dieses Problem kommt zur Sprache. Problem dile getirilecek. (*dile gelecek)
(14) Eray bespricht dieses Problem . Eray problemi dile getiriyor.	(17) Dieses Problem wird besprochen werden. Problem dile getirilecek.

Cümle 16 ve 17 Almanca ve Türkçe karşılığı benzer olan “zur Sprache bringen” BF örneğinin 18'deki basit fiil ifadesi ve Türkçe karşılığı anlamaya destek olur. Cümle 19 ve

20 “kommen” BF örneğinin 21’deki basit fiil ifadesi ve Türkçe karşılığı “bringen-kommen” yardımcı fiil etkisini gösterir. Aynı şekilde yardımcı fiilin etkisiyle “zum Ausdruck bringen” ettirgen, “zum Ausdruck kommen” edilgen anlam çatı değişiklikleri gösterilebilir. Öğrenenlerin anlamsal değişimi farketmeleri için basit fiil karşılığı ya da Türkçe karşılığı alıştırmalarda yer almalıdır.

Örnek 2: “stehen-stellen”

Basit fiillerden “stehen” ve “stellen” BF’lerde yardımcı fiil olarak kullanıldığında süreklilik veya etkenlik gibi cümlede çatı değişimine neden olurlar. Süreklilik ifadesi oluşturan “stehen” ve etken anlam katan “stellen” fiilleri özne, nesne transferi ile geçiş yapıp farklı cümle yapısı ile aynı anlamı ifade edebilir (Helbig ve Buscha 2001: 73-81; Götze 1979: 83; Engel 2004: 210-211):

(18) **Wer** stellte **das ungeklärte Problem** zur Diskussion?

(19) **Der Referent** stellte **das ungeklärte Problem** zur Diskussion.

Konuşmacı **problemi** tartışmaya sundu.

(20) **Stand** **das ungeklärte Problem** zur Diskussion?

(21) **Das ungeklärte Problem** stand zur Diskussion

Problem tartışılmakta.

Cümle 18 ve 19 etken çatı özneyi vurgularken 20 ve 21’deki edilgen çatı ve süreklilik Türkçe karşılaştırma ile basit fiil ifadesinden (**Der Referent** diskutierte **das ungeklärte Problem**. **Das ungeklärte Problem** wurde diskutiert.) daha etkili açıklanabilir. Aynı şekilde yardımcı fiilin etkisiyle “zur Verfügung stellen” ettirgen, “zur Verfügung stehen” süreklilik örnekleri ile anlam çatı değişiklikleri görülür. Yardımcı fiillerin ve anlam değişiklikleri karşılaştırması eğitimsel dilbilgisi öğretim görüşüne “Pädagogische - didaktische Grammatik” (Huneke ve Steinig 2010: 180) göre geliştirilen modelde uygulanmıştır.

Alan Araştırmasının Değerlendirilmesi

Birleşik fiiller işlevsel, yapısal ve anlamsal olarak anadil kullanıcıları için çok doğal, yabancı dil öğrenen için ise fiilden isim türetip (1), uygun yardımcı fiil seçmek (2) ve cümle içine öğeleri ile uyumlu halde (3) yerleştirmek üç aşamalı, hataların yapılabileceği zor bir konudur. Birleşik fiil anlamının birleşenlerin tercümesi yardımıyla ya da tek dilli sözlüklerde bulunamayabileceği görülmüştür (bkz. Özgül 2022: 16-20).

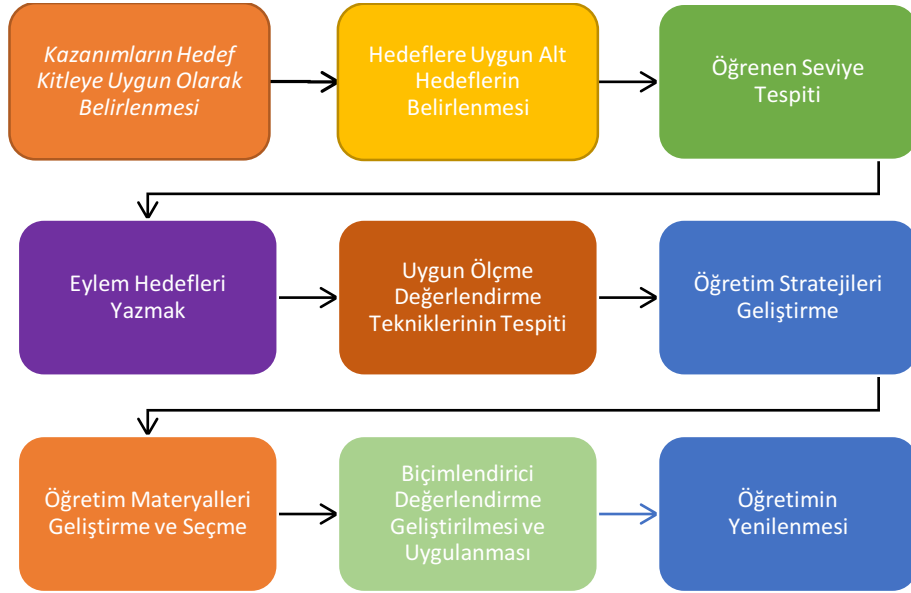
Öğrenciler ders kitaplarındaki metin ve yönergelerde birleşik fiillerle karşılaşılır, bunları anlamaları ve kullanabilmeleri için bu yapıların A1 seviyesinden başlanarak yabancı dil öğrenenlere kazandırılması gerekir (Reder 2001: 195–218; Targońska 2015: 12; Ğurco 2016: 161). Bu nedenle özellikle Yabancı dil olarak Almanca öğretmen adaylarının birleşik fiiller konusunda bilinçlendirilmesi ve öğrencilerine bu yapıları daha

etkin öğretmenleri için metotların eğitim yelpazesine katılması gereklidir (Targońska 2015: 20).

Yabancı dil olarak Almanca öğretimine yönelik Helbig ve Buscha'nın (Helbig ve Buscha 2001), Heringer'in (Heringer 2013), Götze'nin (Götze 1979), Zengin (2014) ve Buscha-Szita'nın (2011) dilbilgisi kitaplarında birleşik fiiller araştırılmış, BF konusunda öğrencilere listeler sunulduğu görülmüştür. Bu listelerdeki birleşik fiillerin kullanım sıklıkları Alman Dili dijital sözlüğü (DWDS⁴) korpus DWDS 21 yardımı ile araştırılmış ve seçilen BF'lerin öğrenen tarafından kullanılmasını sağlamak için etkinlik ve alıştırmalarla destekleyen Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli geliştirilmiştir.

Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli

Birleşik fiilleri derslerde kullanarak öğretmek için bir Öğretim Modeli hazırlanmıştır. İhtiyaç analizi Wolfgang Klafki (Klafki 2007) yedi evreli eleştirel-yapıcı didaktiğine göre yapılmış, ders uygulamasında Dick ve Carey Ders Planlama Modeli (2009) kullanılmış ve Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli geliştirilmiştir. Model, eylem araştırma aşamalarını (Büyüköztürk v.d. 2012: 257) da kapsayan 7 temel evre ve biçimlendirici değerlendirme geliştirme ve uygulama basamaklarından oluşmaktadır. Bu evreler doğrusal değil, interaktif/etkileşimli yani elde edilen sonuçların birbirini etkilemesi ve gerekirse tekrarlanması şeklinde ilerler. Altıncı adım olan öğretim modelini geliştirmek için 5 E modelinden yararlanılmıştır (Ocak 2015: 224).



Tab. 4: Dick ve Carey Modeline Göre Uygulama Dersi Planlaması

⁴ Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache adlı kapsamlı dijital sözlüğe başlıktaki ilk harflerinden oluşan bu link üzerinden: <https://www.dwds.de> erişilebilmektedir. (son erişim tarihi 21.06.2022)

Tablo 4’te yer alan ilk adım hedef öğrenci kitlesinin ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bunlara yönelik kazanımların, alt kazanımların tespit edilmesidir. Öğrenenlerin var olan bilgileri seviye tespit sınavı ile ölçüldükten sonra verilmek istenen eğitimle öğrenende beklenen ilerleme yani hedef eylem belirlenir. Bu hedef eylemi ölçmek ve değerlendirebilmek için son sınavda kullanılacak uygun teknikler bulunur ve öğrencileri bu sınava hazırlayan öğretim yolu geliştirilir. Geliştirilen etkinliklere uygun öğretim materyali (görsel, yazılı metin, ...) araştırılır. Ortaya çıkan öğretim taslağı pilot uygulama ile deneyimlenir. Sonrasında iç değerlendirme ile bu pilot uygulama süreci değerlendirilir ve materyallerin iyileştirilmesi sağlanır. Araştırmamızda pilot uygulama ile iç değerlendirmenin ders sürecinin başında yapılması, veriler ve bulgular üzerinde çalışılarak ihtiyaçların tespitini ve öğretim materyalleri üzerinde düzeltmeler yapılmasını sağlamıştır.

Öğretim teorisi olarak yapılandırmacı paradigmanın özelliklerini taşıyan 5E modeli kullanılmıştır (Ocak a.g.e: 224).

- giriş, merak uyandırma,
- araştırarak keşfetme,
- çözümleyerek açıklama,
- derinleşme, paylaşma ve
- yaşantıya uygulayarak değerlendirme ile sağlanır.

Eylem araştırması uygulamasında 5E modeli, geliştirilen Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli’nde iki modüle ayrılmıştır:

- Açıklamalı Sunum ve Alıştırma Modülü ilk üç aşamayı
- Metin Modülü ise dördüncü ve beşinci adımlarını içerir.

Eylem araştırması için BF örneklerini içeren, hedef kitleye uygun olan, öğretmen adaylarının motivasyonu, becerileri, ihtiyaçları ve mesleki yeterlilikleri gözetilerek 9 temel kaynak dilbilim kitaplarından BF örnekleri içeren 10 kısa metin seçilmiştir. Uygulamada kullanılan özgün metin kaynakları⁵:

Textbegriff (Rösler 2012: 35)

Von Der Idee Zum Text (Esselborn-Krumbiegel 2014: 16f.)

Fachdidaktik Deutsch (Goer / Köller 2014: 24)

Stundenentwurf (Bimmel / Kast / Neuner 2011: 39)

Grammatik inszenieren (Schmenk 2011: 72-75)

Korpusgestützte Textanalyse (Stede 2007: 13)

Kategorisierung von Aufgabentypen nach der Funktion (Doye 1988: 9)

Autor, Text, Leser und Kontext (Neuhaus 2017: 213)

Gemeinsame europäische Referenzrahmen (GeR 2001: 14)

⁵ Bu kullanılan metinler makalenin boyutunu aşacağı için ekler kısmına dahil edilmemiş, ancak kaynakçada künyeleri verilmiştir.

Bilgiler tüme varım yöntemi ile sunularak öğrencilerin BF'leri metin içinde bulması sağlanmıştır. Öğretim basamakları ve aktiviteler öğrencinin var olan bilgilerini temel alarak basitten (machen – haben - sein) başlanarak zora doğru (bringen – kommen - stellen – stehen) yapılandırılmıştır. Öğretim sürecinde holistik sistemde öğrenilen yapılar sonraki seminerlerde farklı bağlamda tekrarlanmıştır. Sınıf içi sorular çalışılarak geri bildirimler alınmış ve testler ile kullanma, farklı bağlamlara aktarım kontrol edilmiştir. Öğrenme stratejisinin teknikleri 5 aşamada; derse giriş, sunum, anlamlandırma, alıştırma ve değerlendirme amaçlı sınıf içi etkinlikler şeklinde uygulanmıştır (bkz. Özgül 2022: 114-131):

1. Giriş (Einführung) bölümünde öğrencilerin ön bilgilerini açığa çıkarmak ve onlarda konuya karşı öğrenme isteği oluşturmak için BF birleşenlerinden yardımcı fiil, görevini üstlenen fiillerin basit fiil olarak kullanımları ile giriş yapılı.
2. Sunum (Präsentieren) için hedef kitleye uygun seviye ve ilgilerinin gözetildiği BF örnekleri geçen kısa yazılı metinler, BF'yi tanımak, anlam farklılığını açıklayabilmek ve kullanılışlarını irdelemek için kullanılır. Metin anlama soruları BF'ler ile kurularak cevaplarda da BF ya da basit fiil karşılığının kullanımı sağlanır.
3. Anlamlandırma (Semantisierung) ile öğrenciler eğitimcinin desteğiyle kendi buldukları BF'lerin özelliklerini, cümle içinde kullanım şekillerini ve yapısal gereklilikleri özetler. Birlikte kullanılacak isim halleri, ilgeçler araştırılır, açıklanır. Bu aşamada Türkçe – Almanca karşılaştırmaları yapılarak benzerlikler ve farklılıklar sözdizimsel ve anlamsal açıardan incelenerek tespit edilir. Bu süreç mantıksal bağlantı kurma açısından önemlidir ve karşılaştırmalar öğrencilerin bilişsel ve duygusal zekalarını tetikler.
4. Alıştırma (Üben) için öğrenciler BF'leri boşluk bırakma alıştırmaları, eşleştirmeler, aynı yardımcı fiil ile kullanılan BF örnekleri ile çalışır, konuyu pekiştirirler. Bu aşamada karşılaştırmalar alıştırma örneğinin Türkçe yapılması ile dillerarası geçişli “translanguaging” (“anlaşım”) (bkz. Yüzlü 2021: 215); “Dillerarası Geçişlilik Pedagojileri” (bkz. Küçükali 2021) pedagojisine dayalı yaratıcı derin öğrenme hedeflenmiştir.
5. Değerlendirme (Transfer) bölümünde öğrencilerin konuyu içselleştirmeleri için basit fiil ve farklı yardımcı fiil ile ifade seçenekleri üzerine alıştırmalar yapması sağlanır, farklı cümle yapılarının gerektirdiği yapısal değişimleri görebilecekleri çalışmalar, alıştırmalar sunulur.

Öğretim Materyalleri Geliştirme

Birleşik fiil konusunda kaynaklarda tüm birleşik fiiller isimlere göre veya karışık listelendiği ve sık kullanılmayan yapılar da yer aldığı için onlardan faydalanılmamıştır. Hedef kitle için uygun, BF'in sık kullanıldığı metinler seçilmiş, metinlerde karşılaşılan birleşik fiiller temel alınarak alıştırma ve etkinlikler geliştirilmiştir.

Her seminer bir önceki hafta birleşik fiil konusu olan yardımcı fiilin yeni metin ile pekiştirilerek diğer yardımcı fiilin eklenmesi şeklinde 2 saat uygulama süreci olarak planlanmıştır. Her seminerde kazanımların da holistik çalışılması; yani farklı metin ile tekrarı sağlanmış ve içerik-temelli yaklaşıma (inhaltsbasierte Anleitung) uygun anlama soruları yöneltilerek birleşik fiil kullanımı sağlanmıştır. Konu temelli model (themenbezogen) Almanca Dersi Öğretim Programı⁶ ve Talim Terbiye Kurulu'nun öğretim programına uygundur. Ders içerikleri hedef kitlenin, öğretmen adaylarının, ilgisini çekecek alanla ilgili konuları kapsamaktadır.

Öğretmen adaylarının metin içinde geçen birleşik fiillerin farkına varması, birleşik fiil konusunun yabancı dil olarak Almanca derslerinde öğrencilere kazandırılabilmesi açısından önemlidir. Yabancı dil olarak Almanca A1-A2 düzey öğretim kitaplarından seçilen ders kitaplarında birleşik fiil yapılarından 42 farklı birleşik ile “machen”, ”haben” ve “sein” çekim fiilleri en çok çeşitlilik gösteren yardımcı fiiller olmuştur. Bu nedenle “haben- sein” karşılaştırması ile uygulamaya başlanmıştır. Deney grubu Türkçe benzerlik ve farklılıkları Tablo 5’te görüldüğü şekilde araştırılmıştır⁷:

“haben + Akk”		
(26) „ <i>Interesse haben</i> “ <i>an Dat, für Akk = interessiert sein</i> = sich interessieren	Sie haben an beiden Zeitungen ein starkes Interesse.	Birşeye, birine ilgi duymak (* Interesse hören)
(27) „ <i>Absicht haben</i> “ <i>bei Dat, etw zu tun</i> = vorhaben, planen	Ich hatte nicht die Absicht (hatte nicht vor), sie zu informieren.	Sizi bilgilendirmeye niyetim yoktu . Birşeye niyeti olmak, niyet etmek
(28) „ <i>zur Folge haben</i> “ = <i>Folge sein</i> = führen zu etwas Dat	Die Aussage des Politikers hatte öffentliche Kritik zur Folge.	Politikacının açıklaması kamuoyunda eleştiriye yol açtı . (* Weg öffnen)
(29) „ <i>Meinung von etwas haben</i> “ = <i>der Meinung sein</i> “ = meinen	Mit Bewertungsfragen stellt man fest, ob der Bewerber eine eigene Meinung hat.	Değerlendirme soruları, başvuru sahibinin kendi görüşünün olup olmadığını belirler.

Tab. 5: "haben" Yardımcı Fiil Örneklerinin Türkçe Karşılıkları

“eine Möglichkeit haben” ile “möglich sein” dönüşümlü kullanım örnekleri sunum içinde öğrencilerle tartışılmış, farklı örnek cümleler DWDS 21’de araştırılmış, hedef kitle dil seviyesi B1 düzeyine uyarlanmıştır. Bu örneklerle yardımcı fiil değişikliğinin anlamsal ve yapısal farklılığı karşılaştırılmıştır. Aşağıdaki power point kesitlerinde derslerde kullanılan cümle örnekleri görülmektedir. Bu cümleler DWDS 21’den seçilerek özgün yapıları bozulmadan gerekirse kısaltılarak öğretmen adayları ile çalışılmak üzere görsellerle zenginleştirilmiştir. Aynı materyaller deney grubu ile Türkçe karşılıkları keşfedilerek çalışılmıştır.

⁶ <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=333>, s22

⁷ Almanca cümle örnekleri <https://www.duden.de/> ve <https://www.dwds.de/>; Türkçe karşılığı <https://sozluk.gov.tr/>

“möglich sein+D“

“die Möglichkeit haben zu +D/
Infinitivsatz zu“

- Ich hätte die Möglichkeit, Ihnen in dieser Frage behilflich zu sein.



“können / dürfen“

“möglich sein+D“

- Eine weitere Unterstützung ihrer Arbeit ist (mir) leider nicht möglich.
- Das Eingehen auf ihre Wünsche ist (mir/ für mich) unmöglich.

Abb. 1: “eine Möglichkeit haben” ile “möglich sein” Dönüşümlü Kullanım Örnekleri Sunumu

“die Ansicht, die Auffassung, die Meinung haben , dass”
↔ “der Ansicht, der Auffassung, der Meinung sein”

«haben»

altmodische, vernünftige, dieselbe Ansichten
haben, dass

Ich habe immer noch die Ansicht(die
Auffassung, die Meinung), dass in Zukunft
Infektionsketten durchbrochen werden
können.

«sein»

- anderer, deiner, der selben
Ansicht sein , dass
- Die Bundesregierung ist der
Ansicht (der Auffassung, der
Meinung), dass die Krise
vermeidbar gewesen sei.

Abb. 2: "die Meinung haben" ile "der Meinung sein" Karşılaştırması

Spaßhaben an/ auf/ bei D



Woran hast du Spaß?

- Die Kinder werden auf der Party/ bei dem Ausflug viel Spaß haben.
- Der Mitarbeiter muss Spaß haben, Spaß am Erfolg.
- Er hat Spaß an seinem neuen Auto

Was macht dir Spaß?

- Die Party/ Der Ausflug macht den Kindern Spaß.
- Der Erfolg muss dem Mitarbeiter Spaß machen.
- Sein neues Auto macht ihm Spaß.

Abb. 3: “Spaß haben” ile “Spaß machen” Karşılaştırılması

Alıştırmalar

Etkinliklerde kullanılan yönergelerde “haben oder sein” „haben oder machen“? "bringen oder kommen"? „stellen oder „stehen“? gibi geiş yapılabilen ikili yardımcı fiiller kullanımına yer verilmiş, birleşik fiilin basit fiil ile ifade şekli, verilen kelimelerle cümle kurma, Türkçe- Almanca karşılaştırma çalışmaları yapılmıştır. Bu alıştırmalar arama, eşleştirme, anlama ve dönüştürme olarak sınıflandırılabilir.

Arama alıştırmaları	eř anlam bulma, uygun birleşeni bulma, uygun ilgeç veya isim seçme, metin içindeki birleşik fiilleri bulma etkinliği
Eşleştirme alıştırmaları	verilen yapılardan uygun olanları eşleştirme, boşluklara uygun kelimeleri yerleştirme, cümle bağlamında çoktan seçilen birleşen test soruları, birleşenlerden oluşan ikili eşleştirme cümle setler.
Söz dizimlerini anlama alıştırmaları	okuma metninde söz dizimi kullanarak soru sorma, cevaplama, anlam kaymalarını bulma, söz dizim ve anlam eşleştirme, temel anlam ve anlam kaymasının karşılaştırılması. Hata düzeltme alıştırmaları yanlış yapıyı bulma ve doğrusunu yerleştirme görevleri
Dönüştürme egzersizleri	serbest birleşenleri söz dizimine çevirme, basit fiilin BF ile ifadesi, BF'nin metin içi uyum etkisi, sözcük yapım eki çalışmaları, birleşik fiil karşılığını bulma çalışmaları, eşanlam ve zıt anlam karşılaştırmaları, aynı sözcük ile kullanılan dizimleri bulma alıştırması tek dilli sözlük/dwds kullanımı alışması

Son uygulama aşamasında verilen söz dizimini sözlü ya da yazılı olarak kullanmaları, üretken çalışma olarak da öğrenenlerin gerekli söz dizimini kendilerinin araştırıp kullanmaları sağlanmış ve metinlerdeki sözdizimleri ile alıştırma oluşturma görevi verilmiştir.

Her derste bu sınıflandırmalardan alıştırma seçilerek uygulanmıştır. Belirlenen birleşik fiillerin derste öğretilmesi için kullanılan alıştırma ve etkinlikler eğitimsel dilbilgisi⁸ öğretim görüşünün (Huneke ve Steinig 2010) uygulamalarda birleşik fiillerin karşılaştırılabilmesi, görselleştirilmesi, çözümlenebilmesi ve iletişimsel kullanılabilmesi esaslarına göre düzenlenmiştir.

Eylem Araştırması Uygulaması

Pilot uygulama sonucunda elde edilen verilerle bu çalışmanın doğasına en uygun olduğu tespit edilen nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı güncel araştırma modellerinden eylem araştırması seçilmiştir. Özellikle heterojen öğrenci grupları ile çalışılırken öğrenme sürecinde bir çok faktör etki ettiği için ders içeriğinin geliştirilmesinde eylem araştırması uygundur (Feldmeier 2014: 255).

⁸ Pädagogische Grammatik (Huneke / Steinig 2010: 180)

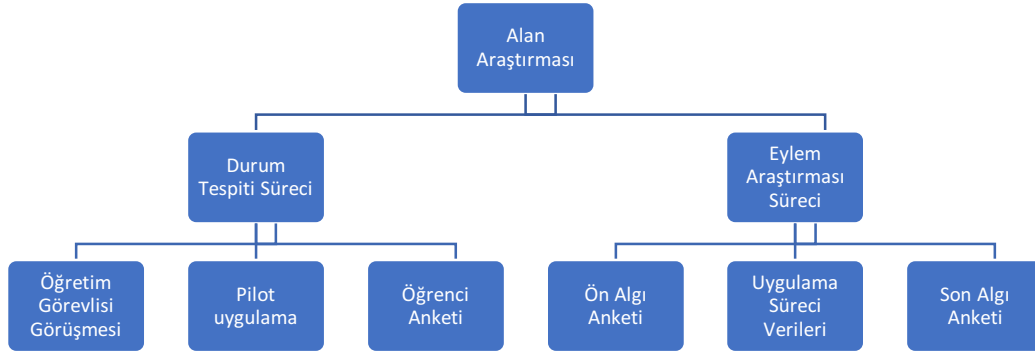
Örnekleme

Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden "kolay ulaşılabilir durum örnekleme" (Yıldırım ve Şimşek 2016) kullanılmıştır. Çalışma grubu pandemi sürecinde uzaktan öğretim şartlarında ulaşılabilen, araştırmacının uygulama fırsatı bulduğu bir grup olmuştur. Pilot uygulamanın yapıldığı sınıf, sınıf A olarak belirlenmiştir. Seviye tespit sınavında sınıf A sınıf B'den %1,3 daha başarılı olmuştur. Dil seviyesi yüksek olduğu için sınıf A kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Marmara Üniversitesi Alman Dili Eğitimi kontrol grubu Dil ve Metin Çalışmaları ve deney grubu ise Almancanın Yapısı II adlı ders kapsamında Uzem-uzaktan eğitim platformunda haftada iki saat BF konusunu işlemiştir. Seminerleri takip ederek sınavlara katılan öğrenci sayısı ise deney grubunda 20 öğrenci; kontrol grubunda 25 öğrenci olmuştur. Her iki grupta aynı metin ve alıştırmalar kullanılarak çalışılmıştır. Türkçe karşılaştırma aşamaları kontrol grubu ile gerekirse çeviri yöntemi kullanılarak, deney grubu ile ise farklılık ve benzerlikler bulunarak gerçekleştirilmiştir. Öğrenenlerin dikkatini çekecek açıklamalar ve kullanım farklılıklarından (*) işaretiyle vurgulanarak (Zähne putzen-diş fırçalamak-Zähne bürsten*; Entscheidung treffen-karar vermek-Entscheidung geben*) yararlanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın durum tespiti ve eylem araştırması sürecinde kullanılan veri toplama araçları aşağıda tablo 6'da görüldüğü gibi alan taraması, pilot uygulama ve eylem araştırma süreci verilerinden oluşmaktadır.



Tab. 6: Eylem Araştırması Veri Toplama Araçları

Durum tespiti sürecinde öğretim görevlisi görüşmesi, pilot uygulama ve öğrenci anketi yapılarak hedef kitle hakkında bilgi toplanmıştır. Pilot uygulama öncesinde öğretim görevlisi görüşmesi yapılmış, öğrenenlere (N=25) sınav ve 2 haftalık pilot uygulama sonrasında da anket uygulanmıştır.

Eylem araştırması sürecinde ise seviye tespit sınavı, ön algı anketi, ders uygulamalarından elde edilen veriler ve son algı anketi yapılarak değerlendirilmiştir. Eylem araştırması süreci başında seviye tespit sınavı (N=21) ve ön algı anketi (N=34) ile

öğrencilerin durum tespiti yapılmıştır. Elde edilen verilere göre hedef kazanımlar belirlenmiş ve Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli uygulama sürecinde 12 hafta ders işlenmiş, sınıf içi öğrenci iletişimleri, ödev ve sınavlar değerlendirilmiştir. Uygulama sonunda son algı anketi (N=15) yapılmıştır.

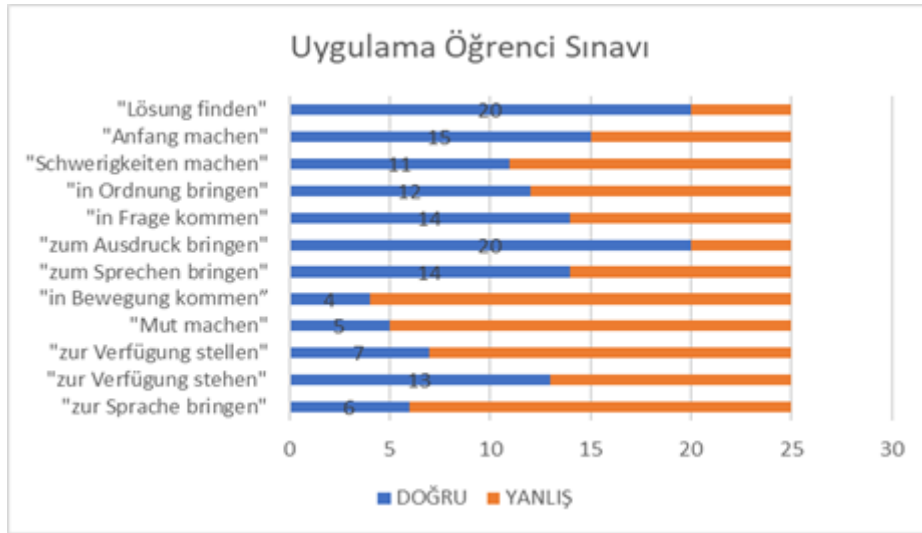
Bulgular

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmadan elde edilen veriler “durum tespiti süreci” ve “eylem araştırması süreci” olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir.

Durum Tespiti Süreci

Durum tespitinde yapılan pilot uygulama öncesi öğrencilerin birleşik fiil bilgi seviyesini ölçmek amacıyla 20 örnek cümlede bırakılan boşluğa uygun yardımcı fiili yazması istenmiştir. Pilot uygulama öğrenci sınavında Tablo 7’de (Özgül 2022) görüldüğü gibi birleşik fiillerden “*in Bewegung kommen*”, “*zur Sprache bringen*” ve “*zur Verfügung stellen*”, “*Mut machen*”, “*Hilfe leisten*“ doğru yardımcı fiil kullanım oranı düşük olanlardır. “**in Bewegung treten*”= (harekete geçirilmek), “**zur Sprache melden*”=(dile getirmek), “**zur Verfügung geben*”= (vermek) “**Mut geben*” = (cesaret vermek) ve “**Hilfe bringen*” = (yardım getirmek) hatalı yardımcı fiil kullanımı anadil hatalı transferi (Interferenzfehler) göstermiştir.



Tab. 7: Pilot Uygulama Öğrenci Sınavı (N=25)

Tablo 7’de öne çıkan “Lösung finden” ve “zum Ausdruck bringen” %80 doğru cevap verilen birleşik fiiller olmuştur. Birleşik fiillerden “Lösung finden” ile “çözüm bulmak” anlamının anadil benzerliği vardır. DWDS 21 söz dizininde “zum Ausdruck bringen” f=61 ile sık karşılaşılan birleşik fiillerdendir. Türkçede “ifade etmek-dile getirmek”

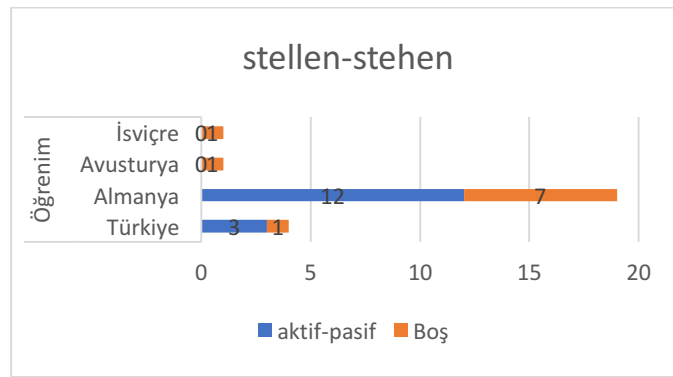
anlamalarında kullanılan bu yapıyı katılımcılar sık karşılaştıkları ve benzerlik görüldüğü için yüksek oranda doğru cevaplamış olabilir.

Pilot uygulama sonrası son algı anketinde öğrenciler Almanca öğrenirken BF'lerle tanıştıklarını, fakat L1/L2 karşılaştırması yapmadıklarını belirtmişlerdir. Pilot çalışma grubu öğrencileri karşılaştırmalı ders sonrası birleşik fiilleri daha iyi anladıkları görüşünü paylaşmışlardır. Ankette yer alan açık uçlu “*Karşılaştırmalı dersler size ne kazandırdı?*” sorusuna katılımcılar Tablo 8’de görüldüğü gibi kolay %15, anlamamı sağladı %25, farkı görmemi sağladı %20, kelime bilgimi zenginleştirdi 10% ve akılda kalıcı oldu %5 gibi olumlu görüşler bildirmiştir.



Tab. 8: Karşılaştırmalı Ders Öğrenci Görüşü

Pilot ders uygulamasından sonra “stellen-stehen” karşılaştırması yapmaları istendiğinde aşağıdaki Tablo 9’da görüldüğü gibi yurt dışında Almanca öğrenen katılımcıların %47’sinin yorum yapmadığı görülmektedir. Anket katılımcılarının %60’ı etken ve edilgen anlam farklılığını vurgulamıştır.



Tab. 9: Pilot Uygulama Sonrası Yardımcı Fiil Karşılaştırması

Alan araştırması ve durum tespiti sürecinde FVG/birleşik fiillerin Almanca ve Türkçede yapısal ve anlamsal benzerlikleri olduğu, bu nedenle iki dilde karşılaştırma yapmanın

olumlu sonuçları olabileceği tespit edilmiş, pilot uygulama sonrası yapılan anket değerlendirildiğinde de karşılaştırmalı dil öğrenim tecrübesi yeterli olmayan öğrenen grubunun 2 haftalık sürede bu alıştırmalardan faydalandığı görülmüştür.

Pilot uygulama ile öğretmen adaylarının ihtiyaçları analiz edilmiştir. Birleşik fiillerin Türkçe ve Almanca karşılaştırmalı ders modeli geliştirilmiş ve hazırlanan materyaller kullanılarak Marmara Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Bölümü öğrencilerinden kontrol grubu ve deney grubu ile 12 hafta boyunca 2'şer saat olmak üzere 24 saat ders işlenmiştir.

Eylem Araştırması Uygulama Süreci

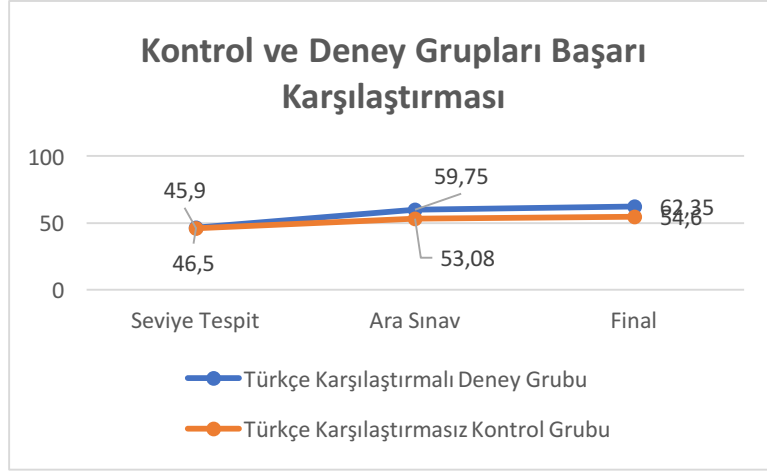
Eylem araştırması uygulama öncesi seviye belirleme C-Testi sonuçlarına göre iki grubun başarıları aynı seviyede olduğu (45,9 ve 46,4) tespit edilmiş ve %1,3 daha başarılı olan grup kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Yapılan ön algı anketinde kontrol ve deney grubu katılımcılarının birleşik fiil kullanmaya yönelik algılarında farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($t [32] = 0,449$; $p > 0,05$). Davranışlarda anlamlı bir farklılık ya da ilişki olmadığını p sayısının "0,65" olarak "0,05" den büyük olması göstermiştir. Bu veriler iki grup arasında birleşik fiil algı ve davranışlarında farklılık olmadığını, yani iki grubun homojen olduğunu göstermiştir.

Eylem araştırması ders uygulaması öncesi katılımcıların birleşik fiil kullanımı başarıları %50 olarak tespit edilmiştir. Uygulama sürecinde kontrol grubu ve deney grubu aynı metinlerle ve alıştırmalarla seminerleri tamamlamıştır. Deney grubu birleşik fiillerin Türkçe karşılıkları, benzerlikler, farklılıklar ve kullanımını araştırarak aynı metin ve alıştırmaları tamamlamıştır. Kontrol grubu ise geleneksel yöntemle yani ihtiyaç duyduğunda çeviri yöntemi ile desteklenmiştir. Eylem araştırması uygulama sürecinde ara sınav ve final sınavları ile değerlendirmeler yapılmıştır.

Öntest-Sontest Kontrol ve Deney Grupları Karşılaştırması

Marmara Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Bölümü öğrencilerinden kontrol grubu ve deney grubu ile Uzem üzerinden ilk buluşmada anket uygulanmış ve katılımcıların birleşik fiil konusundaki görüşleri ön test ile araştırılmıştır. Sonraki 12 hafta 2 saatlik ders işlenmiş ve son test ile katılımcıların birleşik fiil konusundaki görüşlerindeki değişiklikler araştırılmıştır.

Eylem araştırmasını değerlendirmek amacıyla Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli uygulama sonrası deney grubu ve kontrol grubu Uzem puanlarının nicel analizi yapıldığında deney grubu başarısının kontrol grubu başarısından %14 daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.



Tab. 10: Kontrol ve Deney Grupları Başarı Karşılaştırması

Tablo 10’da görüldüğü üzere karşılaştırmalı birleşik fiil öğretimine katılan öğrencilerin uygulama öncesi ortalama puanları deney grubu 45,9, kontrol grubu 46,5 olarak tespit edilmiştir. Deney grubu ara sınavda 59,75 ve deney sonrası final sınavında 62,35 ile kontrol grubundan daha yüksek sonuç elde etmiştir. Türkçe Karşılaştırma Modeli uygulanmayan kontrol grubunun ortalama puanları sırasıyla 53,08 ve 54,6’dır. Bu sonuçlar BF’leri alıştırma ile çalışmanın iki grup için de faydalı olduğunu ve karşılaştırmalı birleşik fiil öğretimi uygulanan grubun başarılarında daha belirgin artış olduğunu göstermektedir. 12 haftalık seminer sonunda deney grubu 16,45 puan (%35), kontrol grubu 8,1 puan (%17) başarı ortalaması yükselmiştir.

Final sınav yardımcı fiil dönüştürme soruları değerlendirildiğinde; Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli uygulanan deney grubu doğru cevaplarının kontrol grubundan daha nitelikli olduğu, “bringen/kommen” geçişinde (%16), BF’i basit fiile dönüştürmede %19 ve basit fiili BF’e çevirmede de %23 yüksek başarı görülmüştür.

Eylem araştırması sürecinde yapılan sınavlar nitel ve nicel olarak değerlendirildiğinde; Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modelinin metinde BF bulma becerisine olumlu katkısı olduğu, dolayısıyla öğrencinin bilişsel becerilerinin arttığı görülmüştür.

Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli uygulama sırasında deney grubunda birleşik fiillerin farklı basit fiil anlam karşılıkları ile ifade edilmesi bu grubun L1 karşılaştırma sonucunda anlamsal bağlantı kurduğunu göstermiştir (Örneğin. “zur Verfügung haben” ↔ “besitzen, sich leisten, haben”). Kontrol grubu ise çeşitli basit fiil kullanımı göstermemiştir.

Ön Algı-Son Algı Kontrol ve Deney Grupları Karşılaştırması

Ön algı anketinde katılımcıların birleşik fiillerde yardımcı fiil değişikliğinin etkisi konusunda örneklerden yola çıkarak %50 anlamı etkilemediğini görüşü, son algı

uygulama sonrasında çalışma grubunun etkinin farkında olduğu, ancak kontrol grubunun açıklama getirmediği, deney grubu ise farklı özne kullanımı konusunu vurguladığı karşılaştırmalı yapısal ve anlamsal açıklamalar kullandığı görülmüştür.

Nitel veriler incelendiğinde; Son algı anketine katılan öğretmen adaylarının tamamının “*Birleşik fiil öğreniminin alıştırmalarla pekiştirilmesi gereklidir.*” yönergesine olumlu cevap verdiği görülmüştür. Birleşik fiil öğrenirken birlikte kullanılan cümle öğelerini (özne, yüklem, nesne) çözümlenmeye, yardımcı fiillere göre listeleterek çalışmaya, birleşik fiillerin basit fiil karşılıklarından faydalanmaya eğiliminin arttığı ve birleşik fiil okurken metin içinde fark ettiğini, metin yazarken birleşik fiilleri kullanmak için dilbilgisi kurallarını da bilmesi gerektiği, birleşik fiillerde yardımcı fiil seçimi yapabildiği, ilgeç alan birleşik fiillerde ilgeç seçiminde hata yaptığını daha iyi gördüğü tespit edilmiştir.

Son algı anketindeki “*Türkçe-Almanca birleşik fiilleri karşılaştırmak öğrenmenize faydalı oldu mu?*” sorusuna verilen cevaplar bize sadece çeviri yöntemi ile alıştırmaları kullanmanın kontrol grubunda olumsuz görüşlere neden olduğunu ve deney grubu Almanca Türkçe karşılaştırmalı öğretimin çeviri metodundan farklı olarak görüşlerin olumlu olduğunu göstermiştir.

Araştırma bulgularına göre: deney grubu katılımcılarında Almanca Türkçe karşılaştırmalar birleşik fiillerin pekiştirilmesi konusunda farkındalık, olumlu davranışlar ve bakış açısı kazandırırken, kontrol grubunda Almanca Türkçe karşılaştırmalı alıştırmaya yapmaksızın sadece Almanca alıştırmaya ve çeviri yöntemi ile yeterli farkındalığı kazanamamış, L1/L2 farklılık ve benzerliklerden yararlanamamıştır.

Sonuç

Türkiye’de Almanca öğrenenlerin birleşik fiilleri daha etkin öğrenebilmeleri için Klafki’nin eleştirel-yapıcı öğretim programına göre karşılaştırılmalı ders modeli geliştirilmiş ve Marmara Üniversitesi Alman Dili Eğitimi III. sınıf öğrencileri ile ders işlenmiştir. 2020-2021 Bahar eğitim öğretim döneminde Marmara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sistemi (UZEM) aracılığıyla 24 saatlik ders uygulaması sürecinde Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modelinin birleşik fiilleri tanıma, yapısal, sözdizimsel ve anlamsal olarak anlama ve cümlede işlevsel kullanabilmede geleneksel çeviri yönteminden daha etkili olduğu görülmüştür.

Eylem araştırması nicel ve nitel bulguları, Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modeli uygulamasının başarı düzeyini yükselttiğini, öğrencilerin bilişsel becerilerini artırdığını göstermiştir. Eylem araştırması verilerinde kullanım sıklığı ve L1 Türkçe ve L2 Almanca karşılıkları gözetilerek belirlenen birleşik fiillerin farklı konu bağlamlarında tekrar sunularak öğrenenlerin farklı konseptte birleşik fiillerle çalışmaları ve holistik uygulamalar ile öğrendikleri BF’i L1/L2 karşılaştırmalı pekiştirmeleri bilişsel öğrenmeyi sağlamaktadır.

Almanca Türkçe Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modelinin öğrencilerin görüşünü olumlu etkilediği, verilen eğitim öncesinde katılımcıların yarısının BF’lerde yardımcı fiil değişikliğinin anlamı etkilemediğini düşündükleri, “zur Sprache kommen” birleşik fiilinin “zu Wort kommen” ve “zur Sprache bringen” birleşiminin de “zum Sprechen bringen” ile anlamsal olarak karıştırıldığı görülmüştür. Eylem araştırması sonrasında ise katılımcılarda yardımcı fiil farkındalığı görülmüştür. „bringen oder kommen“, „stellen oder stehen“ gibi karşılaştırma yapmak öğrenmenize faydalı oldu mu?” sorusuna her iki gruptan tüm katılımcılar olumlu cevap vermiştir.

Derslerde kullanılan etkinliklere yönelik öğrenci görüşleri; Almanca Türkçe Karşılaştırmalı Birleşik Fiil Öğretim Modelini geleneksel çeviri desteğiyle alan kontrol grubunda BF’lere özel farkındalık gelişmediğini göstermiştir. Deney grubunda ise; özellikle Türkçe – Almanca karşılaştırma alıştırmalarının etkili kullanımı vurgulanmıştır. Son algı anketinde deney grubu Almanca Türkçe karşılaştırmalarla birleşik fiillerin pekiştirilmesine katılımcılar olumlu görüşler bildirirken, kontrol grubunda Almanca Türkçe karşılaştırmalı çalışma yapmaksızın sadece Almanca alıştırmalarla ve çeviri çalışmak görüşleri olumsuz etkilemiştir. Sınav sorularında deney grubu doğru cevaplarının kontrol grubundan yüksek olduğu görülmektedir. Etken, edilgen yapısal karşılaştırmaları “bringen/kommen” ve “stellen/stehen” yardımcı fiil ikilileri derslerde kullanılırken anadil karşılaştırmalarının benzerlikler ve farklılıklar belirlenerek çalışılması faydalı olmaktadır; çeviri yöntemi ise yetersiz kalmaktadır. Final sınav soruları incelendiğinde; deney grubu “bringen/kommen” karşılaştırmasında %16, BF’in basit fiil karşılığında %19 ve basit fiilin birleşik fiil karşılığında ise %23 daha doğru cevaplar vermiştir. Eylem araştırması öncesi seviye tespit sınavı ve final sınavları değerlendirildiğinde deney grubunun %35, kontrol grubunun %17 başarı ortalaması yükselmiştir.

Eylem araştırması; bütün alıştırma çeşitlerinin daha iyi anlaşılması için özellikle genç ve yetişkin öğrenenlerde yabancı dil olarak Almanca öğretiminde; Almanca dilindeki birleşik fiillerin yapısı ve anlamının Türkçe birleşik fiillerin yapı ve anlamı ile karşılaştırılmasının, iki dildeki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulmasının olumlu sonuçlar verdiğini göstermektedir.

Kaynakça

- Acar, Derya** (2005): Die syntaktische Valenz deutscher und türkischer Verben und ihr Einfluss auf das Deutschlernen türkischer Studierender. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Adana: Çukurova Üniversitesi
- Bahns, Jens** (1993): Lexical collocations:a contrastive view. *ELT Journal Oxford University Press, Volume 47/1*, 56-63.
- Balci, Tahir** (2009): *Grundzüge Der Türkisch – Deutschen Kontrastiven Grammatik*. Adana: Ulusoy Matbaası.
- Balci, Tahir / Panzer, Ülger / Kaçar, Erdal** (2016): Die Kausativierung im Deutschen und im Türkischen. *Diyalog*, 1, 13-28.

- Bimmel, Peter / Kast, Bernd / Neuner, Gerhard** (2011): *Deutschunterricht planen Neu*. München: Langenscheidt.
- Breitsameter, Anna / Glas-Peters, Sabine / Pude, Angela** (2013): *Menschen A2-Arbeitsbuch*. Ismaning: Hueber.
- Bruker, Astrid** (2013): *Funktionsverbgefüge im Deutschen: Computerlexikographische Probleme und Lösungsansätze*. Dissertation. Hagen:Information der Deutschen Nationalbibliothek.
- Buscha, Anna / Zita, Zsylvia** (2011): *B Grammatik Übungsgrammatik Deutsch als Fremdsprache- Sprachniveau B1-B2*. Leipzig: Schubert.
- Büyüköztürk, Şener / Kılıç Çakmak, Ebru / Akgün, Özcan Erkan / Karadeniz, Şirin / Demirel, Funda** (2012): *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Dengler, Stefanie / Rusch Paul / Schmitz Helen / Sieber Dengler, Tanja** (2013): *Netzwerk DaF Arbeitsbuch Gesamtband A2*. München: Langenscheidt Klett.
- Dick, Walter / Carey, Lou / O. Carey, James** (2009): *The Systematic Design of Instruction*. 7.edition, New Jersey: Pearson.
- Doye, Peter** (1998): *Typologie der Testaufgaben für den Unterricht Deutsch als Fremdsprachen*. Berlin/München: Langenscheidt.
- Dujková, Simona / Banasova, Monika** (2016): Vergleich der lexikographischen Beschreibung des Verbs Erfahren mit dessen Gebrauch in den Kollokationen Im Hinblick auf die Vermittlung der Problematik für die Fs-Lerner. P. Ďurčo içinde, *Kollokationsforschung* (s. 11-40). Wien: IDT.
- Ďurčo, Peter** (2016): Zum Konzept der Kollokationsdidaktik und des Kollokationslernens bei Germanistikstudenten. P. Ďurčo içinde, *Kollokationsforschung*. Wien, 153-172.
- Düşünceli, Derya Koray** (2017): *Funktionsverbgefüge im Deutschen und Türkischen: eine kontrastive Analyse in Printmedien*. Yüksek Lisans. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Engel, Ulrich** (2004): *Deutsche Grammatik*. München: Iudicium Verlag.
- Esselborn-Krumbiegel, Helga** (2014): *Von Der Idee Zum Text*. Schöningh 4. Auflage.
- Evans, Sandra / Angela Pude / Franz Specht** (2012): *Menschen. Deutsch als Fremdsprache A 1*. Ismaning: Hueber.
- Feldmeier, Alexis** (2014): Besondere Forschungsansätze: Aktionsforschung. S. D.-K. J. Settineri içinde, *Empirische Forschungsmethoden für Deutsch als Fremd-und Zweitsprache* (s. 250-270). Paderborn: Ferdinand Schöningh.
- Funk, Hermann / Kuhn, Christina / Demme, Silke / Bayerlein, Oliver** (2005a): *Studio d A1*. Berlin: Cornelson.
- Funk, Hermann / Kuhn, Christina / Demme, Silke / Bayerlein, Oliver** (2005b): *Studio d A2. Kurs-und Übungsbuch Teilband I*. Berlin: Cornelson.
- Goer, Charis / Köller, Katharina** (2014): *Fachdidaktik Deutsch*. ISBN: 9783838541716: W.Fink.
- Götze, Lutz** (1979): *Valenzstrukturen deutscher Verben und Adjektive*. München: Max Hueber.

- Habersack, Charlotte / Pude, Angela / Specht, Franz** (2013): *Menschen A2 Kursbuch*. Ismaning: Hueber.
- Hausmann, Franz Josef** (2007): Die Kollokationen im Rahmen der Phraseologie – systematische und historische Darstellung. *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik* 55, 217-234.
- Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim** (2001): *Deutsche Grammatik*. Berlin: Langenscheidt.
- Hengirmen, Mehmet** (2011): *Türkische Grammatik für die Deutschen*. Engin Yayinevi.
- Heringer, Hans Jürgen** (2013): *Deutsche Grammatik ein Arbeitsbuch für Studierende und Lehrende*. Paderborn: Wilhelm Funk.
- Heringer, Hans Jürgen** (2014): *Deutsche Grammatik und Wortbildung*. Tübingen: A. Francke Verlag.
- Hufeisen, Britta** (2003): L1, L2, L3, L4 – alle gleich? Linguistische, lernerinterne und lernerexterne Faktoren in Modellen zum multiplen Spracherwerb. In: *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht* 8.2–3, 97–109.
- Huneke, Hans Werner / Steinig, Wolfgang** (2010): *Deutsch als Fremdsprache*. Berlin: Eric Schmidt Verlag.
- İncebel, Fadime/ Balkan, Fatma / Dülger, Mevlüt** (2014): *Deutschstube*. Ankara: MEB.
- Jie, Yuan** (1983): Funktionsverben und Funktionsverbgefüge im Vergleich mit ihren Chinesischen Entsprechungen. *Zeitschrift für germanistische Linguistik*, 192-210.
- Kaewwipat, Noraseth** (2007): *Kontrastive Lesegrammatik Deutsch-Thai*. Dissertation. Kassel: Universität Kassel.
- Kamber, Alain** (2008): *Funktionsverbgefüge-empirisch Eine korpusbasierte Untersuchung in fremdsprachendidaktischer Perspektive*. Tübingen: De Gruyter.
- Karabeyoğlu, Adnan Rüştü** (2008): *Türkiye Türkçesinde ad+fiil birleşiminde yardımcı filler*. İstanbul: Beşir.
- Kispál, Tamás** (2014): Wissenschaftssprachliche Kollokationen in Seminararbeiten ausländischer Germanistikstudierender. *Fadaf Band* 92, 235-245.
- Klafki, Wolfgang** (2007): *Neue Studien zur Bildungstheorie und Didaktik*. Weinheim und Basel: Beltz.
- Korkmaz, Zeynep** (2017): *Türkiye Türkçesi Grameri(Şekil Bilgisi) 5. Baskı*. Ankara: TDK.
- Küçükali, Emel** (2021): *Planned and Spontaneous Translanguaging Pedagogies by Bilingual and Multilingual*. Doktora tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Marusic, Boristav** (2015): *Funktionsverbgefüge in deutscher Konzernsprache*. Osijek: Osijek Üniversitesi.
- Moser-Weithmann, Brigitte** (2012): *Türkische Grammatik*. Hamburg: Buske .
- Neuhaus, Stefan** (2017): *Grundriss Der Literaturwissenschaft*. Tübingen: A. Francke utb 5. Auflage.

- Neuner, Gerhard** (2003): Mehrsprachigkeitskonzept und Tertiärsprachendidaktik . G. N. Britta Hufeisen içinde, *Mehrsprachigkeitskonzept –Tertiärsprachenlernen – Deutsch nach Englisch* (s. 13). Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Ocak, Mehmet Akif** (2015): *Öğretim Tasarımı Kuramlar, Modeller ve Uygulamalar*. Ankara: Anı.
- Özgül, Vildan** (2022): *Almanca Yabancı Dil Öğretimi Kapsamında Almanca ve Türkçe'de Seçilmiş Birleşik Fiillerin Anlamsal ve Yapısal Açından Karşılaştırılması*. İstanbul: Marmara Üniversitesi (Basılmamış Doktora Tezi).
- Özkaynak, Serpil** (2008): *Systematische deutsche Grammatik für Türken. Buch, Başlangıçtan ileri düzeye Almanca dil bilgisi*. İstanbul: Beşir Kitabevi.
- Pechová, Zuzana** (2015): *Funktionsverbgefüge in ausgewählten Funktionalstilen*. Plzeň: Západočeská Univerzita V Plzni.
- Reder, Anna** (2001): *Ein heißer Tipp – oder Kollokationslernen durch eine Ganzschrift. Wortschatz. Aneignung und Unterricht*. IDT Publikation: www.sprachwissenschaft.ch/IDT2001/pdf/Reder.pdf adresinden alındı
- Rösler, Dietmar** (2012): *Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung mit 46 Abbildungen*. Stuttgart; Weimar: Metzler Verlag.
- Schmenk, Barbara / Küppers, Almut / Schmidt, Torben / Walter, Maik** (Hg.)(2011): Inszenierungen im Fremdsprachenunterricht. *Scenario: A Journal of Performative Teaching, Learning, Research* 1 (2011), 98-103.
- Stede, Manfred** (2007): *Korpusgestützte Textanalyse*. Tübingen: Gunter Narr.
- Stork, Antje / Targońska, Joanna** (2017): Wie lässt sich Kollokationskompetenz evaluieren? *Linguistische Berichte* 250, Helmut Buske Verlag, Hamburg, 1-27.
- Targońska, Joanna** (2015): Targonska Kollokationen in DaF Lehrwerken. *Zielsprache Deutsch* 42, 3-24.
- Targońska, Joanna** (2018): Vom Text zur Übung. Kollokationen in Lesetexten und ihre Widerspiegelung in Übungen (am Beispiel ausgewählter DaF-Lehrwerke). *Linguistik online* 89, 2/18, 50-81.
- Trim, John / North, Brian / Coste, Daniel** (2001): Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen. Berlin: Langenscheidt.
- Vardar, Berke** (1982): *Dilbilimin temel kavram ve ilkeleri*. Ankara: Dil Kurumu Yayınları.
- Winhart, Heike** (2005): Funktionsverbgefüge im Deutschen Zur Verbindung von Verben und Nominalisierungen. Dissertation. Tübingen: Universität Tübingen.
- Yıldırım, Ali / Şimşek, Hasan** (2016): *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri 11. Baskı*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, Hüseyin** (1995): *Funktionsverbgefüge im Deutschen und deren Entsprechungen im Türkischen*. Yüksek lisans tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Yüzlü, Muhammed** (2021): *Re-Envisioning Efl Teaching Through Translanguaging: Identity Reconstruction By K-12 English Teachers*. Doktora. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.
- Zengin, Dursun** (2014): *Almanca Dilbilgisi: Deutsche Grammatik*. Ankara: Engin Yayınevi.